

Finanční situace sólo rodičů v době pandemie covidu-19

Sylva Höhne – Jana Paloncyová – Kamila Svobodová

Shrnutí

- Během prvního roku trvání pandemie vnímala více než třetina (37 %) sólo rodičů zhoršení finanční situace své domácnosti. Pandemie ztížila možnosti domácností spořit. Míra čerpání sociálních dávek sólo rodiči se významně nezměnila. Nejčastěji pobíranou dávkou zůstal přírůstek na dítě.
- Téměř dvě pětiny sólo rodičů musely během pandemie šetřit na jídle, každý třetí byl okolnostmi nucen čerpat své úspory. Každý jedenáctý sólo rodič požádal někdy během pandemie o potravinovou pomoc neziskové organizace a/nebo o dávku mimořádné okamžité pomoci. Se svou žádostí však uspěla pouze přibližně polovina z nich.
- Třetina sólo rodičů měla v době pandemie základní existenční obtíže v podobě problémů s hrazením výdajů na základní potřeby, jakými jsou zejména jídlo, ošacení a léky. Necelá čtvrtina rodin se potýkala s problémy s bydlením a necelá pětina s problémy vyplývajícími z dluhů či exekucí. Odbornou pomoc v souvislosti s uvedenými materiálními problémy vyhledal jen zhruba každý čtvrtý z nich.
- Půjčkami byli zatíženi čtyři z deseti sólo rodičů, pro čtvrtinu z nich bylo jejich splácení poměrně obtížné. Během pandemie si novou půjčku vzalo 16 % sólo rodičů, a to převážně za účelem zajištění běžných potřeb členů domácnosti, úhrady nákladů na bydlení či pořízení nezbytných věcí do domácnosti.
- Pomoc státu rodinám s dětmi během pandemie považovala třípětinová většina sólo rodičů za nedostačující. Podpora samoživitelů ze strany státu by se dle jejich názorů měla zaměřit na určitou změnu systému sociální podpory, který je pro mnohé složitý, nepřehledný a nespravedlivý, na pomoc v oblasti bydlení a na větší finanční pomoc, včetně jednorázových finančních příspěvků na nákladnější aktivity pro děti a školní pomůcky či stravování. Za velmi důležitou považovali sólo rodiče též podporu v oblasti trhu práce za účelem snazšího skloubení rodinných a pracovních povinností, ale i místní a finanční dostupnost služeb péče o děti.

Úvod

Rodiny sólo rodičů s nezaopatřenými dětmi vykazují v porovnání s rodinami úplnými dlouhodobě nižší příjmovou a materiální úroveň, obtížnější je pro ně sladování pracovních závazků s rodinnými, resp. s péčí o děti. Také bývají častějšími příjemci vnější pomoci jak té faktické, poskytované zpravidla prarodiči dítěte, tak té finanční, realizované především skrze sociální dávky (Paloncyová a kol., 2019). Sólo rodiče vychovávají nejčastěji jedno dítě; dvě nebo více dětí má zhruba každý třetí z nich. V osmi až devíti případech z deseti stojí v čele neúplné rodiny žena. Matky samoživitelky sice

dlouhodobě vykazují vyšší míru zaměstnanosti než ženy žijící v partnerství, ve vyšší míře jsou ale zaměstnané formou tzv. prekérních smluv, častěji bývají také nezaměstnané (OECD Family Database; Dudová, 2020). Jen tři pětiny samoživitelů mohly dle svých výpovědí v roce 2019 zaplatit svým dětem vše, co potřebují, přičemž mezi nejproblematictější se řadí výdaje spojené se zajištěním volnočasových aktivit dětí (Paloncyová a kol., 2019).

Pandemie covidu-19 a vládní restriktivní opatření realizovaná v zájmu omezení jejího šíření zasáhla do pracovního, osobního a rodinného života všech obyvatel ČR (viz např. projekt PAQ Research). Vzhledem ke ztíženým životním

Svámi policy briefs nabízí RILSA stručná shrnutí odborných poznatků a kvalifikovaná doporučení ohledně aktuálních témat sociální politiky.

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i., (RILSA) je veřejnou výzkumnou institucí provádějící aplikovaný výzkum v oblasti práce a sociálních věcí na regionální, celostátní i mezinárodní úrovni. Vykonává rovněž konzultantskou činnost, organizuje konference a vydává odborné publikace.

podmínkám dopadala na sólo rodiče o poznání silněji. Výzkum realizovaný v rámci projektu Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí „Dopady pandemie COVID-19 na sólo rodiče“ (reg. č. TL04000152), který byl spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu ÉTA, se zabýval dopady pandemie na sólo rodiče v celé šíři jejich životních oblastí (blíže viz Höhne a kol., 2022).

Tento policy brief se věnuje tomu, jak se pandemie promítla do finanční situace domácností sólo rodičů, s jakými problémy se v této souvislosti rodiče potýkali, zda při jejich řešení využívali pomoci odborných služeb a jaká jsou jejich budoucí očekávání, co se týče vývoje finančních podmínek.

Hlavní zjištění

Před vypuknutím pandemie covidu-19, tj. v lednu až únoru 2020, měla mírně nadpoloviční většina (56 %) sólo rodičů určité potíže vyjít s příjmem, přičemž téměř každý pátý dotázaný vyjádřil obtíže nebo velké obtíže, přibližně každý třetí pak menší obtíže. Ve srovnání se zaměstnanými, příp. samostatně výdělečně činnými sólo rodiči uváděli větší problémy vyjít s příjmem rodiče nezaměstnaní, na mateřské či rodičovské dovolené nebo jinak ekonomicky neaktivní, dále rodiče pečující o dvě a více nezaopatřených dětí nebo samoživitelé s nižším vzděláním. Každý třetí dotázaný sólo rodič pobíral v té době příspěvek na dítě, každý šestý příspěvek na bydlení. Některou ze sociálních dávek čerpala celkově necelá polovina rodin. Pravidelně spořit se před pandemií dařilo pětině dotázaných samoživitelů, další dvě pětiny ušetřily nějakou částku alespoň občas, zbývající dvě pětiny však neušetřily nic.

Pouze necelá polovina (46 %) sólo rodičů nezaznamenala během prvního roku trvání pandemie žádnou změnu ve finanční úrovni své domácnosti, její (převážně) zlepšení uvedlo 13 % sólo rodičů, zhoršení naopak více než třetina (37 %), přičemž pokles finanční úrovně jak v první jarní vlně pandemie, tak v té druhé, podzimní až zimní roku 2020, se dotkl pětiny sólo rodičů.¹ Se zhoršením své finanční úrovně se častěji potýkali rodiče dětí ve věku čtyři až šest let, resp. sedm až jedenáct let. Zde se promítala nutnost zajistit péči o děti v době uzavření škol. Tito rodiče sice mohli nárokovat ošetřovné, což poměrně často (a úspěšně) činili, jeho vyplácení, příp. navýšení jeho částky a zahrnutí širšího okruhu možných žadatelů však bylo činěno s určitým zpožděním. Stabilní zaměstnání na dobu neurčitou představovalo určitou jistotu, zato se samostatným podnikáním, příležitostnými výdělky nebo pracemi na dohody či krátkodobé smlouvy bylo ve vyšší míře spojeno zhoršení finančních podmínek domácnosti. Protektivně v tomto ohledu fungovaly některé sociální dávky před-

stavující náhradu pracovního příjmu (jako např. rodičovský příspěvek, důchod).

S potížemi nebo velkými potížemi vycházelo dlouhodobě (tj. před pandemií i v době výzkumu v létě 2021) se svými příjmy 13 % domácností sólo rodičů, dalších 13 % pak vyjádřilo oproti době před pandemií větší problémy vyjít s příjmy. Nejpčetnější zůstala skupina sólo rodičů, kteří jak před pandemií, tak po jejím více než ročním trvání vyšli se svými příjmy s menšími obtížemi nebo docela snadno (57 %). **Pandemie však ztížila možnosti domácností spořit. V době výzkumu nic měsíčně neušetřilo 45 % samoživitelů, 40 % se to dařilo alespoň občas, zbývajícím 15 % pravidelně každý měsíc.** Ti, kteří před pandemií byli schopni pravidelně šetřit, to stále dokázali „jen“ ve dvou třetinách případů, pětina spořila jen občas a každý osmý už neušetřil nic. Podobně z rodin, jimž se před pandemií dařilo alespoň čas od času něco ušetřit, jich čtvrtina už nic neuspóřila.

Míra čerpání sociálních dávek se zhruba po roce a půl trvání pandemie významně nezměnila, alespoň jednu sociální dávku měla téměř každá druhá rodina. Pobírání sociálních dávek bylo ve vyšší míře stále spojeno s horší finanční situací domácnosti (s ekonomickou neaktivitou sólo rodiče, se subjektivně většími problémy vyjít s příjmem, s nižšími příjmy), s vyšším počtem dětí v rodině a s péčí o děti předškolního věku. Nejčastěji pobíranou dávkou zůstal příspěvek na dítě, který dostávalo 36 % sólo rodičů.

Téměř dvě pětiny sólo rodičů musely během pandemie šetřit na jídle, každý třetí byl okolnostmi nucen čerpat své úspory. Čtvrtina dotázaných sólo rodičů přitom využívala oba způsoby. **S problémy materiálního charakteru** (tzn. s obtížemi při úhradě výdajů za jídlo, ošacení či léky, ale i za bydlení, příp. spojenými s dluhy či exekucí) **se přitom celkově potýkalo 38 % sólo rodičů.** Nesnadnou životní situaci se samoživitelé snažili řešit různě. Odbornou pomoc vyhledal jen zhruba každý čtvrtý z nich, přičemž velmi často se obraceli na více institucí či odborníků, z čehož lze vyvodit, že různé formy pomoci je vhodné vzájemně kombinovat. Nejčastěji využili psychologickou pomoc a podporu, ale i služby úřadů práce či nabídky charit a dalších neziskových organizací. Každý jedenáctý sólo rodič požádal někdy během pandemie o potravinovou pomoc neziskové organizace, podobný podíl žádal o dávku mimořádné okamžité pomoci (MOP Covid-19). Kladného vyřízení těchto žádostí se však dočkala pouze přibližně polovina z nich. Jiným východiskem byly nové půjčky, příp. možnost požádat o odklad splátek stávajících půjček. **Nějakou novou půjčku si během pandemie vzalo 16 % sólo rodičů** převážně s cílem zajistit běžné potřeby členů své domácnosti (potraviny, drogerii, oblečení apod.), ale i uhradit náklady na bydlení nebo pořídit nezbytné věci do domácnosti. Ne zcela výjimečné však bylo

¹ V souhrnu zbývajících 4 % připadají na situace, kdy v jednom z uvedených období nastalo zlepšení finanční situace a ve druhém období její zhoršení.

také využití nových půjček na financování těch stávajících, příp. na zaplacení jiných dluhů.

Po určitém zklidnění pandemické situace a uvolnění restriktivních vládních opatření v létě roku 2021 přišla další, silnější vlna pandemie na podzim 2021 s přesahem do začátku roku 2022. K tomu se ještě přidala **energetická krize a následně zdražování dalšího zboží a služeb**, což citelně zasahovalo rozpočty rodin a domácností. Spolu s tím **narostly obavy sólo rodičů, co se vývoje jejich ekonomických podmínek týče**. Zatímco v květnu až červenci 2021 mělo pro nejbližší období 6 % všech dotázaných sólo rodičů za velmi nebo spíše pravděpodobnou ztrátu bydlení nebo práce, 12 % se obávalo citelného snížení příjmů a 17 % (dalšího) zadlužení domácnosti, v listopadu 2021 vyjadřovali sólo rodiče častější obavy především z budoucího poklesu příjmů a z případného zadlužení. Data dále ukázala poměrně alarmující výsledky, kdy **každá pátá rodina neměla už v létě 2021 žádné úspory a téměř podobný podíl rodin by s nimi vystačil pouze jeden měsíc**. Finanční polštář na dva až šest měsíců by při ztrátě příjmu měl přibližně každý třetí samoživitel, ještě delší dobu by úspory vydržely každému šestému sólo rodiči. Z podrobnější analýzy vyplynulo, že k rodinám vysoce ohroženým nedostatečností úspor patří domácnosti s čistým měsíčním příjmem do 20 tisíc Kč, které bydlí v nájmu, a dále domácnosti s příjmem nižším než 30 tisíc Kč, ve kterých sólo rodič nepracuje nebo pracuje pouze na základě dohod či smluv na dobu určitou. Takové rodiny představovaly čtvrtinu všech dotázaných domácností sólo rodičů. Jakýkoliv výpadek příjmů či neočekávané zvýšení výdajů tak může pro tyto domácnosti znamenat podstatně vyšší riziko finančního propadu než pro ty ostatní.

Hlubkové rozhovory realizované v dubnu 2022 potvrdily zvýšené obavy zvláště hůře příjmově situovaných sólo rodičů z budoucího vývoje jejich finanční situace. Nejčastěji zmiňovali **vědomé šetření na výdajích, zvláště za potraviny a na vlastní osobní potřebu s cílem upřednostnit uspokojení nezbytných potřeb dětí, očekávali či již vnímali rostoucí náklady na bydlení, velmi problematické až nemožné se pro ně stalo vytváření finančních rezerv**. V kontextu válečného konfliktu a uprchlické krize pohlíželi kriticky na opatření státu, někteří pak reflektovali i určitý deficit v oblasti pomáhajících služeb pro rodiny, kterým nezbyvalo tolik kapacity na české rodiny. Místní, finanční nebo časová nedostupnost podpůrných služeb přitom bývá nezanedbatelným důvodem nevyužívání těchto služeb.

Nejčastější překážkou je pro sólo rodiče sice snaha řešit danou situaci sám/sama bez pomoci neznámých lidí, častou příčinou jsou ale i **chybějící informace o nabídce podpůrných služeb** nebo malá důvěra v účinnost jejich pomoci. Realizovaný výzkum, v rámci kterého byli sólo rodiče informováni o existenci služeb zaměřených na různé druhy pomoci rodinám s dětmi, přitom prokázal, že **osvěta vedla ke zvýšení počtu nových uživatelů služeb podporujících rodiny nacházející se v obtížné životní situaci**. Seznam vybraných podpůrných

služeb působících v jednotlivých krajích ČR poskytujících podporu od krizové pomoci a krátkodobého poradenství přes pomoc a podporu dlouhodobějšího charakteru až po pomoc materiální či finanční, je veřejně dostupný na webových stránkách RILSA: <https://www.vupsv.cz/seznam-podpurnych-sluzeb-pro-rodinu>.

Doporučení pro rodinnou politiku

Opatření státu ve prospěch samoživitelů v době pandemie byla sólo rodiči nazírána kriticky. Za dostatečné je mělo pouze 16 % dotázaných. Rodiče samoživitelé sice na jedné straně vyjadřovali poměrně vysokou míru důvěry v autonomii rodiny při zabezpečení potřeb jejich členů, na druhé straně vnímali i nutnost její společenské podpory. Jedním z doporučení pro oblast rodinné politiky tak je podpořit změny klimatu ve společnosti směrem k citlivějšímu a tolerantnějšímu vnímání těžkostí a potřeb sólo rodičů. Mezi dalšími doporučeními vázanými zvláště k ekonomickým podmínkám sólo rodičů lze uvést následující:

- Zpřehlednit a zjednodušit systém sociální podpory, včetně podávání uživatelsky přívětivých informací na příslušných webech (především MPSV, ČSSZ, ÚP), což by zvýšilo orientaci sólo rodičů v možnostech podpory ze strany státu a snížilo počet případů, kdy potřební o sociální dávky a další pomoc nežádají. O důvodech nečerpání sociálních dávek jsou jen omezené informace (příčinou může být nízká informovanost potencionálních žadatelů o dávky či neznalost, jak a kde požádat, určitá stigmatizace spojená s jejich pobíráním, nerovnováha vynaloženého úsilí vzhledem k očekávané (nízké) výši dávky či nejistotě, zda žádost bude kladně vyřízena).
- Zvýšit osvětu, poradenství například ze strany poboček Úřadů práce, kde je mj. v souvislosti s probíhající ekonomickou krizí potřeba posílit personální kapacity. V předchozím bodě uvedené zpřehlednění informací o sociálním zabezpečení by bylo žádoucí převést i do papírové formy letáků s informacemi o pomoci v konkrétní životní situaci. Vhodné by také v této souvislosti mohlo být posílení pozic sociálních pracovníků, kteří mohou ohroženým rodinám pomáhat cíleně řešit jejich aktuální životní situaci.
- Podpořit částečné úvazky i další flexibilní pracovní formy včetně práce z domova za účelem snazšího skloubení rodinných a pracovních povinností, a to zejména v případě rodičů s dětmi v předškolním věku a na 1. stupni základních škol. Současná nízká nabídka alternativ forem zaměstnávání i služeb péče o děti v ČR nutí rodiče nejen z neúplných rodin s nejmladším dítětem do tří let jít namísto využívání zkrácených úvazků častěji cestou příležitostných výdělků, což s sebou nese zvýšenou míru nejistoty a vyšší ohrožení těchto rodin chudobou.

- Zjednodušit vyplácení příspěvku na bydlení. Je třeba ocenit změny během roku 2022, kdy se žádost již částečně zjednodušila, nicméně za úvahu stojí i další revize formulářů a zejména vysvětlujících pokynů pro jejich vyplnění, aby byly srozumitelné široké veřejnosti. Nejen u příspěvku na bydlení, ale i u ostatních sociálních dávek je třeba zvýšit dostupnost údajů (anonymizovaných) o jejich příjemcích, aby bylo možné průběžně vyhodnocovat jejich účinnost.
- Zvýšit osvětu ohledně dostupnosti služeb pomáhajících sólo rodičům v různých oblastech, neboť se ukazuje, že prevence, případně včasná pomoc významně předchází eskalaci problému, který je pak obtížnější, a mimo jiné pro stát finančně nákladnější, řešit. Výzkum potvrdil, že stále značná část rodičů o možnostech využití pomoci odborníků nebo neziskových organizací zaměřujících se na podporu rodin neví. Při opětovném kontaktování respondentů, kteří při prvním dotazování dostali seznam a kontakty na pomáhající organizace v regionu bydliště, se ukázalo, že pokud jsou informace o těchto formách pomoci dostupné, je pravděpodobnější, že je potřební využijí.
- Zároveň je žádoucí vytvářet takové podmínky, které využití podpůrných služeb rodičům nacházejícím se v obtížné životní situaci umožní. Jedná se zejména o odstranění bariér v podobě místní či finanční nedostupnosti nebo nedostatečných kapacit a s tím souvisejících dlouhých čekacích lhůt.

Metodologie

Výzkum dopadů pandemie covidu-19 na sólo rodiče byl založen na **sociologickém výzkumu kombinujícím kvantitativní a kvalitativní metodologii**.

Na jaře 2020 bylo nejprve realizováno **10 hloubkových rozhovorů s odborníky**, kteří s rodiči samoživiteli pracují přímo ve své praxi nebo jichž se problematika sólorodičovství dotýká zprostředkovaně. Rozhovory se zaměřily zejména na profesní pohled daných expertů na oblasti života sólo rodičů, které mohly být pandemií nejvíce poznamenány. Současně bylo provedeno **15 individuálních rozhovorů se sólo rodiči** rekrutovanými z Českého národního panelu, kteří se zúčastnili online dotazování ve výzkumu *Samoživitelé 2019* (Paloncyová a kol., 2019). Při jejich výběru bylo zohledňováno pohlaví a vzdělání respondenta, věk nejmladšího dítěte, typ péče o dítě (výlučná, střídavá), region a velikost obce a subjektivní hodnocení vycházení s příjmem. Tématem rozhovorů byla rodinná situace samoživitelů a okolnosti vzniku sólorodičovství, zvládání péče o děti, finanční zajištění, bytová situace, pracovní postavení, potřeba vnější pomoci a životní spokojenost, a to vše v souvislosti s případnými změnami způsobenými pandemií a navazujícími vládními opatřeními.

Informace získané z uvedených hloubkových rozhovorů se staly podkladem pro **hlavní kvantitativní šetření Sólo rodiče v době pandemie covidu-19**. Cílovou skupinu představovali sólo rodiče žijící sami bez partnera/partnerky se svými nezaopatřenými dětmi, a to po dobu delší než dva roky. Podmínkou výběru byla dále péče o dítě/děti po většinu dnů v měsíci či víceméně rovnoměrné střídání se s druhým rodičem v péči o dítě. Sběr dat realizovala agentura STEM/MARK, a. s. **v květnu až červenci 2021** kombinací osobního (PAPI) a internetového (CAWI) dotazování. Výsledný soubor zahrnuje **1 135 respondentů** (39 % skrze PAPI). Jednalo se o kvótní výběr dle pohlaví a vzdělání respondenta, počtu nezaopatřených dětí žijících v domácnosti, velikosti obce a kraje. Kontrolovanou proměnnou byl věk nejmladšího dítěte v rodině.

V listopadu 2021 byli opětovně osloveni všichni respondenti účastníci se hlavního šetření metodou CAWI a dále ti, kteří s podzimním **rekontaktem** souhlasili při osobním dotazování v rámci hlavního šetření. Cílem podzimního rekontaktu, jehož se zúčastnilo **424 respondentů**, bylo postihnout aktuální (finanční) situaci respondenta a získat zpětnou vazbu o míře využití různých odborných služeb.

V reakci na výrazný růst cen zboží a služeb a také energetickou krizi od konce roku 2021, k níž se na jaře 2022 přidala uprchlická krize, se **v dubnu 2022** uskutečnilo ještě **12 hloubkových rozhovorů se sólo rodiči**. Jejich tématem bylo celkové zhodnocení dopadů pandemie na život rodin samoživitelů, okolnosti využívání nebo nevyužívání služeb podporujících neúplné rodiny, reflexe nedávných ekonomických a společenských událostí a zhodnocení státní podpory.

Literatura

DUDOVÁ, Radka. 2020. Analýza postavení sólo matek na pracovním trhu podle šetření EU-SILC 2018. Dostupné z: https://aperio.cz/wp-content/uploads/2020/11/Analýza_solo_matky_na_pracovnim_trhu_201124.pdf [cit. 13. 12. 2022].

HÖHNE, Sylva, PALONCYOVÁ, Jana, SVOBODOVÁ, Kamila et al., 2022. Dopady pandemie covidu-19 na sólo rodiče. Praha: RILSA. Dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/fulltext/vz_510.pdf [cit. 12. 12. 2022].

Výzkum dopadů pandemie na sólo rodiče byl realizován v rámci projektu „Dopady pandemie COVID-19 na sólo rodiče“ (reg. č. TL04000152), který byl spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu ÉTA.

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons Uvedte původ 4.0 Mezinárodní veřejná licence. (<http://www.creativecommons.org/licenses/by/4.0>)

RILSA
Dělnická 213/12
170 00 Praha 7

tel.: +420 211 152 711
e-mail: rilsa@rilsa.cz
datová schránka: xy9n88n
<https://www.rilsa.cz>

tým: Rodinná politika
vedoucí týmu:
Mgr. Jana Paloncyová, Ph.D.
jana.paloncyova@rilsa.cz

© Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.
Praha, 2023

Policy Briefs VÚPSV, v. v. i.
ISSN 2694-9482

OECD Family Database. *Maternal Employment by Partnership Status*. Dostupné z: <https://www.oecd.org/els/family/database.htm> [cit. 13. 12. 2022].

PALONCYOVÁ, Jana, BARVÍKOVÁ, Jana, HÖHNE, Sylva & KUCHAROVÁ, Věra, 2019. *Neúplné rodiny*.

Praha: VÚPSV, v. v. i. Dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/fulltext/vz_469.pdf [cit. 12. 12. 2022].

PAQ Research. *Život během pandemie*. Dostupné z: <https://zivot.behempandemie.cz/projekt> [cit. 14. 12. 2022].

Ing. Sylva Höhne

(sylva.hohne@rilsa.cz) působí v oddělení rodinné politiky v RILSA. Odborně se zaměřuje zejména na sociálně-ekonomické podmínky rodin, systém finanční podpory rodin s dětmi, rodinnou politiku a služby péče o děti.

Mgr. Jana Paloncyová, Ph.D.

(jana.paloncyova@rilsa.cz) je vedoucí týmu rodinné politiky v RILSA. Zabývá se především rodinnou politikou, demografií, sociologií rodiny, sociálně-právní ochranou dětí a náhradní rodinnou péčí.

PhDr. Mgr. Kamila Svobodová, Ph.D.

(kamila.svobodova@rilsa.cz) je výzkumnou pracovnící v oddělení rodinné politiky v RILSA. Věnuje se zvláště tématům sociologie rodiny, demografickým procesům, sociálnímu znevýhodnění a vzdělávání.